

DEBRECENI ÍTÉLŐTÁBLA

Pf. II. 20.323/2007/5. szám

A MAGYAR KÖZTÁRSASÁG NEVÉBEN!

A Debreceni Ítéltábla a Dr. Danka Ügyvédi Iroda (ügyintéző: Dr. Danka János ügyvéd, 4400 Nyíregyháza, Kossuth tér 7. II/2.) által képviselt **felperes neve** (címe) felperesnek, az Országos Igazságszolgáltatási Tanács Hivatala Módszertani és Jogi Képviselési Főosztálya (ügyintéző: neve, 1363 Budapest, Pf: 24. szám) által képviselt alperes neve(címe) alperessel szemben bírósági jogkörben okozott kár megfizetése iránt indított perében a Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Bíróság 4. P. 22 018/2006/19. számú ítélete ellen az alperes által 20. sorszámmal előterjesztett fellebbezés folytán - tárgyaláson kívül - meghozta a következő

Ítéletet:

Az ítéltábla az elsőfokú bíróság ítéletének nem fellebbezett részét nem érinti, fellebbezett részét helybenhagyja.

Kötelezi az alperest, hogy 15 nap alatt fizessen meg a felperesnek 40 000 (Negyvenezer) forint fellebbezési eljárási költséget.

Ez ellen az ítélet ellen nincs helye fellebbezésnek.

Indokolás:

A felperes több jogerős ítélet alapján 2001. február 1-től 2003. június 30-ig folyamatosan két évet és öt hónapot volt börtönben. A folyamatosan töltött szabadságvesztés büntetések össz büntetésbe foglalásáról a Városi Bíróság jogellenesen és felróhatóan csak a büntetések kitöltése után határozott, melynek következtében a felperes fogvatartása 2002. november 1-től 2003. június 30-ig jogellenes volt. A felperes keresetében 2 millió Ft tőke és kamata megfizetésére kérte kötelezni az alperest bírósági jogkörben okozott kár címén azon indokkal, hogy az alperes felróható magatartása miatt sérült a tisztességes eljáráshoz való

joga, 8 hónapig a személyes szabadságát jogellenesen és indokolatlanul korlátozták, s napi 5-6 000 Ft-ot kereshetett volna.

Az ítéletábra Pf. II. 20 640/2005/4. számú közbenső ítéletében - az elsőfokú bíróság keresetét elutasító P. 20 401/2005/12. számú ítéletét megváltoztatva - megállapította az alperes kártérítési felelősségének fennálltát a felperest a „túlulása” miatt ért károkért, s a kártérítés összegszerűségére az eljárás folytatása végett az iratokat megküldeni rendelte az elsőfokú bíróságnak.

A felperes az elsőfokú bíróság által folytatott eljárásban a keresetét tényállításaiban többször módosította. Előbb az indokolatlan fogvatartása idején elszenvedett megaláztatásokra, a pszichés és fizikai megbetegedéseire, megrendült lelki állapotára és tönkrement családi életére hivatkozott. Megromlott egészségi állapota igazolására 2005-2006. évi orvosi dokumentumokat csatolt. Utolsó módosított kereseti kérelmében - kamatfizetés nélkül - 2 millió Ft tőkeösszegű nem vagyoni kártérítés és perköltség megfizetésére kérte kötelezni az alperest, azon köztudomású és bizonyításra nem szoruló tényre hivatkozva, hogy a szabad élet adta lehetőségek összehasonlíthatatlanul kedvezőbb körülmények közötti életminőséget biztosítanak a fogvatartottak hátrányokkal és sérelmekkel teli életével szemben. Ez okból további bizonyítási indítvány benyújtása nélkül mérlegeléssel kérte megállapítani a nem vagyoni kártérítés mértékét. (P. 20 210/2006/11. számú előkészítő irat, 4. P. 22 018/2006/19. számú jegyzőkönyv.)

Az alperes a kereset elutasítását és a felperes perköltségben marasztalását kérte. Nem vitatta, hogy más a szabad életminőség, mint a börtönbeli. Jogi álláspontja szerint azonban a felperest terhelte annak kétséget kizáró bizonyítása, hogy nem vagyoni kára van, amit nem teljesített, ez okból a keresete alaptalan.

Az elsőfokú bíróság a keresetét részben elutasító ítéletével kötelezte az alperest a felperes javára 1 600 000 Ft tőke és 80 000 Ft perköltség 15 napon belüli megfizetésére. Ezt meghaladóan a keresetét elutasította.

Ítéletének indokolásában kifejtette, hogy a nem vagyoni kártérítés azon az elvi megfontoláson alapul, hogy a károsultat a sérelem folytán olyan hátrányok érték, amelyek pénzben nem fejezhetők ki, de azok súlyát a kárpótlás enyhítheti. Célja tehát az adott esetben a kiesett életlehetőségek helyett - mintegy azok pótlásaként - olyan más jellegű előny nyújtása, ami az elszenvedett nem vagyoni hátrányt - a mértéktartás, az arányosság és az értékviszonyok szem előtt tartásával - kompenzálhatja. Tény az, hogy a felperesnek a szabadságvesztést megelőző életvitelére, életmódjára nincs olyan perbeli adat, ami értékelhető volna, de ezeket egyébként sem lehetne „a túlulésból” eredő nem vagyoni sérelmet csökkentő tényezőnek tekinteni. Az ember szabadnak születik, s a szabadságjogok érvényesülése feltételezi a szabad embereket, és szabad közösségeiket és ezen alanyi körnek az együttműködését a szükséglet-kielégítés, az önmegvalósítás során. A szabadságelvönás korlátozza a szabadságjogok körét, az egyes szabadságjogok tartalmát. Az egyébként egyenlő jogokkal rendelkező emberek azon csoportja, akik a szabadságvesztés büntetésüket töltik, jóval korlátozottabban tudják a szabadságjogaikat gyakorolni, s ez által egy súlyos életminőséget kell megélniük. A felperesnek sérült a személyes szabadsághoz, a személyes biztonsághoz, a szabad mozgáshoz, a tartózkodási hely szabad megválasztásához, a munkához, a pihenéshez, a szabadidőhöz, az egészséges

környezetbe fűződő joga. Az elsőfokú bíróság jogi álláspontja szerint a felperes által „túlülésben” töltött 245 nap olyan tartamú személyi szabadság korlátozás, amivel együtt járó és köztudomásúnak minősített hátrányok az 1 600 000 Ft összegű nem vagyoni kárpótlást teszik indokolttá.

Az elsőfokú ítélet részbeni megváltoztatásával a kereset teljes elutasítása és a felperes perköltségben marasztalása iránt az alperes élt fellebbezéssel. Nem vitatta az elsőfokú bíróság ítéletének indokolását abban a tekintetben, hogy a szabadságelvonás személyiségi jogsértést okoz azzal, hogy korlátozza a szabadságjogok érvényesítésének lehetőségét. Az alperes azonban kártérítés fizetésére csupán a ténylegesen elszenvedett jogsérelemmel - amit a Pp. 164. §-a alapján a felperes köteles bizonyítani - arányban kötelezhető. Az elsőfokú bíróság ítéletének tényállása nem tartalmazza azokat a lényeges tényeket és körülményeket, ami alapján megállapítható, hogy a felperest a szabadságelvonással összefüggésben milyen személyes hátrány érte. E körben nélkülözhetetlen lett volna a felperes személyes meghallgatása, majd az általa előadottakra vonatkozóan a bizonyítási eljárás lefolytatása. Az elsőfokú bíróságnak fel kellett volna tárnia a felperesnek a szabadságvesztés büntetés megkezdése előtti, alatti, illetőleg azt követő életkörülményeit. Álláspontja szerint az elszenvedett sérelem nagyságát mérsékli, hogy a felperes első büntetésének megkezdése óta - és jelenleg is - szinte folyamatosan szabadságvesztés büntetését tölti. Az elsőfokú bíróság a kártérítés mértékének meghatározásához szükséges bizonyítási eljárás mellőzésével a személyiségi jogsértés megvalósulásának tényéből tévesen vonta le azt a következtetést, hogy a közfelfogásra tekintettel, az alapján a felmerülő hátrány és annak mértéke is megállapítható. Végezetül hivatkozott arra, hogy amennyiben az elsőfokú bíróság álláspontja helytálló lenne, úgy már a megelőző másodfokú eljárásban érdemi döntés lett volna hozható és nem lett volna szükség az összecszerűség tekintetében az eljárás folytatásának elrendelésére.

A felperes fellebbezési ellenkérelme helyes ténybeli és jogi indokai alapján az elsőfokú ítélet helybenhagyására és az alperes perköltségben marasztalására irányult.

Az ítélet tábla a fellebbezést a Pp. 256/A §-ának (1) bekezdés f) pontja alapján tárgyaláson kívül bírálta el. A keresetet részben elutasító elsőfokú ítéleti rendelkezést a Pp. 253. §-ának (3) bekezdésére figyelemmel fellebbezés hiányában nem érintette, az alperes fellebbezését alaptalannak találta.

A felperes - a tényállásban írtak szerint - a korábbi másodfokú eljárásban rendelkezésre állt, tényállásában hiányos keresetében a 2 millió Ft és járulékai megfizetésére irányuló keresetét vagyoni és nem vagyoni hátrányaira alapította. Az elsőfokú bíróság a jogalap körében elfoglalt téves jogi álláspontja következtében a kereset összecszerűségéről érdemben nem tárgyalt, az összecszerűség körében a felperessel szemben a Pp. 3. §-a (3) bekezdésén alapuló tájékoztatási kötelezettségét nem teljesítette. Mindez a jogalap közbenső ítélettel történt megállapítása mellett szükségessé tette az összecszerűséget illetően az eljárás folytatását. Ennek során az elsőfokú bíróság az eljárási szabályok megtartásával a kereseti kérelem és ellenkérelem korlátai között folytatott érdemi tárgyalást a kereset összecszerűségéről és az azt alátámasztó tényekről. A felperes az eljárás folytatása során a kereset jogcímét a nem vagyoni kárigényben egyértelműsítette,

és előbb - azösszecszerűség fenntartása mellett - a személyes szabadsága jogellenes korlátozásának tényén és az ezzel köztudomásúan együtt járó hátrányokon túl egyéb hátrányokkal is indokolta. Miután az elsőfokú bíróság ez utóbbiak bizonyítására hívta fel, a keresete összczerűségét leszállítva a kamatigényét már nem tartotta fenn, és az alperesnek a tőke összegében változatlan kártérítés megfizetésére kötelezését pusztán személyiségi jogának csorbulása, személyi szabadságának megvonása miatt igényelte.

Az elsőfokú bíróság élni kívánt az elsőfokú eljárás alatt is börtönbüntetését töltő felperes személyes meghallgatásával, a felperes azonban a tárgyaláson való megjelenést nem vállalta. Az elsőfokú bíróság a rendelkezésre állt adatok alapján jogalapjában és összczerűségében is törvényesen és megalapozottan döntött az alperes marasztalásáról, ítéletének ténybeli és jogi indokai is helytállóak.

Az elsőfokú bíróság ítélete megfelel azon állandó és következetes ítélezési gyakorlatnak, miszerint a szabadságelvonás önmagában is megalapozza a nem vagyoni kártérítés iránti igényt, nem szükséges egyéb hátrányok bekövetkeztének ténye, illetőleg annak igazolása. Külön bizonyításra nem szoruló köztudomású tény ugyanis, hogy a személyi szabadság hosszabb időtartamú jelentős korlátozása, a börtönviszonyok fizikai és pszichikai vonatkozásban egyaránt megterhelőek, és általában károsak. (BH. 1998/82., 2002/186., BDT. 2001/371., 2005/1088. számú jogesetek.)

Jogellenes fogvatartása miatt - az alperes által is elismerten - sérültek a felperesnek az elsőfokú ítélet indokolásában megnevezett alapvető szabadságjogai, ami a Pp. 163. §-a (3) bekezdésére figyelemmel külön bizonyítás nélkül megalapozza a felperest ért személyes hátrányok tényét.

Helytálló az elsőfokú bíróság azon álláspontja, hogy a felperesnek a szabadságvesztés büntetését megelőző életvitele a szabadsága jogellenes elvonásával okozott nem vagyoni sérelmét csökkentő tényező nem lehet, ezért az erre vonatkozó, a perben rendelkezésre álló adatokat meghaladó értékelhető adatok hiánya az elsőfokú bíróság ítéletét nem teszi megalapozatlanná. A perben rendelkezésre álló adatok alapján egyébként külön bizonyítás nélkül is megállapítható volt, hogy a felperes az elítélését megelőzően foglalkozás nélküli, jövedelemmel, vagyonnal nem rendelkező, 8 általánost végzett nőtlen egyén volt és a Városi Bíróság 2000. november 30-án kelt ítéletét megelőzően már 15 alkalommal állt bíróság előtt.

Az alperes fellebbezésében alaptalanul hivatkozott arra, hogy a felperes többszörösen visszaeső volta a kártérítés összczerűségét mérséklő körülményként értékelendő. Az alperes eme álláspontjában azon köztudomású ténynek nem tekinthető, ezért az alperes által a Pp. 164. §-ának (1) bekezdése alapján külön bizonyítandó és bizonyítottság hiányában diszkriminatívnak minősülő értékítélet jelenik meg, hogy a felperes önmagában a büntetett előélete következtében az átlagost el nem érő hátrányt szenvedett a fogvatartása 8 hónappal történt jogellenes meghosszabbodása idején. Az ítéletábla az alperes ezen, a Legfelsőbb Bíróság határozataiban (Pfv. V. 21 470/2006/5., illetve Pfv. 24 981/1999/6. számú határozatok) kifejtettekkel is ellentétes álláspontot nem osztotta.

Ezen túlmenően az ítélet táblája rámutat arra, hogy a Btk. 100. §-ának (1) bekezdésében foglalt rendelkezése értelmében az elítéléshez csak jogszabály fűzhet hátrányos jogkövetkezményeket. Ebből is következően a felperest ért nem vagyoni hátrány kompenzálására alkalmas kártérítés összegének meghatározása szempontjából jogilag releváns tényként nem vehető figyelembe a felperes büntetett előélete és többszörösen visszaeső volta.

A felperesi képviselő az ítélethozatalt megelőző tárgyaláson a kamatigényét nem tartotta fenn, melyből következően a 2 millió Ft-os kárigény nem a károkozás kori, hanem az ítélethozatalkori értékviszonyokon alapszik. A marasztalás összege a jogellenes fogvatartás 8 hónapos időtartamára, a felperes fiatal korára és a jelenkori értékviszonyokra figyelemmel az elsőfokú ítéletben írtak szerint megfelel az arányosság és mértéktartás követelményének, amit az előzőekben megjelölt eseti döntések összecsúszása is alátámaszt.

A kifejtett indokok alapján az ítélet táblája az elsőfokú bíróság ítéletének fellebbezett részét - a Pp. 256/A § (1) bekezdés f) pontja alkalmazásával tárgyaláson kívül elbírálván - a Pp. 253. §-ának (2) bekezdése alapján helybenhagyta.

A fellebbezési eljárásban pereszt alperest a Pp. 78. §-ának (1) bekezdése alapján kötelezte a felperes javára a Pp. 75.§-ának (1) és (2) bekezdése, valamint a 32/2003. (VIII. 22.) IM. sz. rendelet alapján számított perköltség megfizetésére.

Az alperes az 1990. évi XCIII. törvény (Itv.) 5. §-a (1) bekezdésének c) pontjára, illetőleg a 4. §-ának (1) bekezdésére tekintettel peresztessége ellenére sem köteles a felperes költségmentessége folytán előzetesen le nem rótt fellebbezési illeték megfizetésére.

D e b r e c e n, 2007. július 4.

Dr. Csiki Péter sk. a tanács elnöke, Szabóné dr. Bélteki Erzsébet sk. előadó bírónő, Dr. Veszprémy Zoltán sk. bírónő

A kiadmány hitelűl:

kiadó